

Дзітлярыйчыня Мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 81 (2235)
10 кветрычніка 1967 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТАРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

У АДЗІНЫМ СТРАІ

Альберт ЯНСАНС,
першы сакратар прэўлення Саюза пісьменнікаў Латвіі

Усе савецкія народы маюць шмат агульнага як у ладзе жыцця, так і ў ўзаемаадносінках людзей і ў светаўспрыманні. Самыя гаючыя стрыжань гэтага адзінства — агульнасць мэт і ідэй.

Варта прыпомніць, што яшчэ не так даўно паміж народамі Прыбалтыкі існавала варожасць і атмосфера ўзаемага недаверу. У буржуазнай эстонскай літаратуры латыша часта паказвалі недарокам і няўмекам, латышскія буржуазныя пісьнікі, са свайго боку, стараліся паказаць цёмным, затурканым няўдалцам літоўца.

Той час навечна мінуў. Прыбалтыйскія рэспублікі вольны ўжо 27 гадоў жыць у садружнасці савецкіх народаў. Сёння ніхто ўжо не асмеліцца сказаць, што тут не пануе дух братэрства. Мы толькі можам гневацца самі на сябе, калі часам бачым, што ў суседзяў нешта лепш, што мы сёбе-тое заідаем.

У часы свайго даўнясці латышскія дзяўчаты, як толькі прагналі вясновае сонца, як толькі пачаўся вясняны ветрык, выносілі на двор і вышывалі свае пасажыныя набывкі, каб людзі бачылі, колькі добра зроблена руплівымі рукамі. Савецкі народ сёння, у пяцідзесяты гады свайго ўладу, таксама адчыняе кніжку народнага мастацтва, каб паказаць свету сваё багацце.

Нам хочацца, каб на ямлі ішла добрая слава пра нашу рэспубліку не толькі як пра вытворцу выдатных тавараў, — каб на транспітару «Спідола» моладзь ва ўсіх канцах зямлі савецкай магла чуць, як пудуе і культурнае жыццё Латвійскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Кнігі латышскіх савецкіх пісьменнікаў гэтагодзе не толькі ў рукі латышоў, іх чытаюць і многія другія народы. Мы бачым, як растуць і мучаюцца маладыя літаратары, як пашыраецца і становіцца больш разнастайнай тэматыка мастацкіх твораў, як пісьменнікі імкнута заглянуць у душу сучаснага чалавека.

Сёння ў авангардзе латышскай літаратуры несумненна ідзе паэзія. Яна стала грамадзянска значнай і па тэматыцы, і па вобразнаму адлюстраванню жыцця. Паэзію мы ўспрымаем чужой мовай істотай, яна дае нам жывы і разумны, і паэзію. І наперадзе майстравы высокай паэзіі — ідзе народная паэзія Мірла Кемпе. Кожны радок яе твораў глыбока прачуў, праклукнуў сапраўдна чалавечна і душэўна болем за лёс чалавека. Усё, што паэта ўгледзела ў чалавеку, з блізкай сілай таленту ўвасоблена ў мастацкіх вобразах. Вершы Кемпе жывуць у народзе, яны сталі бліжэйшымі сябрамі чытачоў.

Свежы струмень у нашу паэзію ўнёс Ояр Ваўцёц. Яго творчасць насычана страснай публіцыстычнасцю і неспакоем, але ў ёй ніколі не бывае плакатнасці, у ёй — думкі паэта, паэзія, дух пераможцы і зведанага. Ояр Ваўцёц у Латвіі стаў самым любімым паэтам моладзі. Яго вершы чытаюць на вечарах, на іх спрабуюць свае сілы маладыя аўтары, на іх грамадзянскую сілу і выразнасць раўняюцца маладыя. Ояр Ваўцёц за зборнік вершаў «Дыханне» прысуджана сёлетня Дзяржаўнага рэспубліканскага прэмія.

Мы рады, што не слабее голае народнага галаса Яна Судрабальна, што моладзь гучыць таласам той палыты паэты, які прыйшоў францаў і Вялікай Айчыннай вайны: Валдзіса Лукса, Арвід Грыўліса, Андрэя Баландзіса. Тут жа назаву і Імэны Монты Кромлі і Цыцлі Дзінара, які прыйшлі ў нашу паэзію адрозна пасля таго, як скінулі вайсковыя шынялі. Галасы гэтых паэтаў існа гучаць у хоры нашай шматгараднай літаратуры. Андрэя Вея на пачатку пяцідзесятых гадоў увайшоў у паэзію як яры, самабытны арыс, захоплены прыродай і людзьмі роднай Латгалі. Побач з ім сталі ў строй Арвід Скальбе і Бруна Саўліціс, вершы якіх, яры і самабытны, безумоўна, аўтуляцца ўзлетам нашай лірычнай думкі і высокіх паэтычных.

Не будзем удакладняць, у якім годзе прыйшоў у нашу паэзію Імант Звэдзіс са сваімі строфамі, то нейтамавальнымі і імклівымі, то прасякнутымі глыбока прачуўным розумам; у якім годзе пачалі заваўваць чытацкія сэрцы прасіяны, не прэзэнцічныя, але тонкія і глыбокія вершы Арві Эліксе, Ольгі Лёсоўскі, Ліны Брыдані, Маргі Барбале; у якім годзе Міма Балшаніца пачала свой філасофскі ролю — гутарку сёлетняга міністра з мастацка-скульптарам, у якой абаралі майстравы. А. Болс вострым вачыма мастака надрае за чалавекам. У яго кожны характар адметны, абставіны ў яго ніколі не становяцца толькі фанам, на якім аўтар малое героюў. Дэбют А. Балса бліспрэчна удалы...

Мы не можам скардзіцца на недахоп талентаў. Нам толькі хацелася б бачыць яшчэ больш ясны і глыбокі погляд мастакоў на жыццё. Усё працэс нашага літаратурнага развіцця паказвае, што мы ідзе на правільным шляху.

ДЛЯ ШЧАСЦЯ САВЕЦКАГА НАРОДА

СЕСІЯ ВЯРХОўНАГА САВЕТА БССР

На парозе спаўнага юбілею, 10—13 кастрычніка, у Маскве адбылася трэцяя сесія Вярхоўнага Савета БССР сёмага склікання.

З усіх куткоў неабсяжнай Радзімы ў Крэмл, на вышэйшы народны форум, сабраліся лепшыя з лепшых, каб абмеркаваць перспектывы развіцця народнай гаспадаркі краіны на бліжэйшыя тры гады, замацаваць іх закондаваць.

З вялікай увагай дэпутаты і госці праслухалі даклад намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыні Дзяржплана БССР дэпутата М. К. Банькова «Аб Дзяржаўным плане развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1968 год і планах развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1969 і 1970 гады» і даклад міністра фінансаў БССР дэпутата В. Ф. Гарбузава «Аб Дзяржаўным бюджэце БССР на 1968 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту БССР за 1966 год».

Кожная ліча гэтых дакладаў — ярыя сведчанне паспяховага развіцця эканомікі краіны. Дастаюцца адзначыць, што наша прамысловасць у юбілейным годзе перавыказала дзяржаўны план, а сельская гаспадарка стаіць на ўзроўні рэкорднага па ўраджайнасці 1966 года.

Яма ў нашай партыі большых клопатаў, чым клопат аб дабрабыце савецкіх людзей. Толькі за 1966—1967 гады «сярэдняя заробатная плата рабочых і спужачых» вырасце больш, чым на 7 працэнтаў, а грашовыя і натуральныя даходы каласісна ў ад грамадскай гаспадаркі — прыкладна на 20 працэнтаў. Устаючыя пачынаюць рабочы тыдзень з двума выдатнымі днямі.

Дэпутаты, якія выступілі ў спрэчках на даклад М. К. Банькова і В. Ф. Гарбузава адзначалі, што прадставілі на разгляд Вярхоўнага Савета БССР дзяржаўныя планы развіцця народнай гаспадаркі і Дзяржаўны бюджэт з'яўляюцца «скрапым сведчаннем клопатаў партыі і ўрада аб росквіце нашай Радзімы, аб росце яе эканамічнай і абароннай магутнасці».

Сесія зацвердзіла Дзяржаўны план развіцця народнай гаспадаркі БССР на 1968 год, планы развіцця народнай гаспадаркі краіны на 1969 і 1970 гады і Дзяржаўны бюджэт БССР на 1968 год.

Прыняты «Закон аб усеагульнай вайсковай павіннасці».

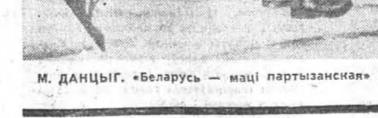
Сесія прыняла Закон аб зацверджанні «Планаў развіцця аб пастаянных камісіях Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета БССР».

Выбран Вярхоўны суд БССР, Старшыні яго абраны А. Ф. Горкін.

СЯБРЫ ПА МАСТАЦТВУ

У перадыюбілейныя дні ў Доме мастацтваў выкладчыкі і студэнты Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі сустрэліся з беларускімі кінематаграфістамі, якія расказвалі ўдзяльным сустрэчам аб творчых планах у юбілейным годзе і прадставілі на іх суд дзве кінастужкі — «Беларуская сям'я» і «Вечна жыць». За гэты адбыўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел выкладчыкі і студэнты кансерваторыі.

З ЮБІЛЕЙНАЙ МАСТАЦКАЙ

М. ДАНЦЫГ. «Беларусь — маці партызанская» (масла).

«МЕЛОДЫЯ» ПРОСІЦЬ ДАПАМОГІ

У Мінску, там, дзе Ленінскі праспект сустракаецца з вуліцаю Валдарскага, вяс немалая даганяе мелодыя: ішы раз вясёлыя, ішы раз сумныя. А насам на вас абрушваецца цэлая какафонія гукаў.

Калі лейсі, як кажуць, на гук, трапляеш у невялікі тупічок, у глыбокім тэле гасцінцы «Мінск». Над дзяржаўнага магазіна — шыльда: «Грампласцінкі».

Загядчыца Лідзія Сяргеўна Місінік занята: гаворыць з пакупніком, аматарам лёгкай музыкі, знаёміць яго з каталогам, называе аповішныя навіны, прыгаворыць пласцінкі. Нарэшце, яна вызвалілася. Прашу яе расказаць пра магазін «Мелодыя».

— З чого пачаць і не ведаю... Магазін заняты гаворкамі, гандлюю. Амаатару музыкі шмат, вельмі шмат. І з кожным днём робіцца ўсё больш. Я памытаю час, калі сіфянічныя камітэты не вельмі наведвалі, А цэперт! Паспрабуець

ЗАСЛОНА УЗНІМАЕЦЦА СЁННЯ

Сёння ў Віцебску — адкрыццё сорака першага тэатральнага сезона. Беларускай дзяржаўнай драматычнай тэатры імя Якуба Коласа ўпершыню перунае шматгадоваму традыцыйнаму славуці «Несцерка» саступіў месца на афішах «Шостаму ліпеня» М. Шатрова. Спектакль прысвячаецца 50-гадоваму юбілею Савецкай улады. Пастаюнка яго здзейсненая галоўным рэжысёрам тэатра Сямёнам Савельевічам Кезіміроўскім.

Наш карэспандэнт звярнуўся да С. Кезіміроўскага з просьбай расказаць пра планы і перспектывы калектыву колапасаў. Вось што ён сказаў.

— Пачатак кожнага новага сезона ў нейкай ступені вызначаецца вынікамі мінулага. У мінулы сезон, як вядома, намягані тэатра былі накіраваны на адзійненне трох зэдум. Трупа рыхтавала «Бяцкаўшчыню» Кузьмы Чорнага, ака ў тэатры перажыла другое савецкае нараджэнне, «Вайну пад «Страхамі» па рыману А. Адамовіча і гістарычную хроніку М. Шатрова «Шостае ліпеня».

У першым спектаклі паказана барацьба беларускага народа за перамогу Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, у другой знайшоў адлюстраванне погляд народа ў Вялікай Айчыннай вайне і ў трэцім спектаклі мы зноў звярнуліся да вобраза Уладзіміра Ільіча Леніна. Вось гэтыя п'есы і адкрываюць юбілейную афішу.

П'есе «Шостае ліпеня» мы надеем асабліва вялікае значэнне, бо наш калектыў з'яўля-

еца, як вядома, пераадыривальнікам беларускай Леніншчыны. Праца над такім адзіным спектаклем з'яўляецца крыніцай натхнення і мабілізацыі ўсіх творчых і, калі можна так сказаць, грамадзянскіх сіл тэатра. Вельмі важна, што яна стала добрай асновай для ідэінастворчага згуртавання трупы ў калектыў мастакоў-аднадумцаў.

У кожным тэатры абавязкова ёсць праграма-мінімум і праграма-максімум. Наше, умоўна кажучы, праграма-мінімум прадугледжвае такія п'есы: «Дурніца» Лопэ дэ Вега, якую ставіць рэжысёр Віктар Каралёк, «Сіняя варона» Радаіа Пягодзіна — дыпламы спектакля маладога рэжысёра Леаніда Кавалева, і «Зрэкавай» маю тэатру («Далёкія вочы») Вадзіма Сабко ў пастаюнка народнага артыста БССР Ф. Шмакева.

Мы выдзім настойлівыя пошукі арыгінальнага рэпертуару, рыхтуем і да сусветнага 50-годдзя Савецкай Беларусі. Асноўную ўвагу будзем аддаваць захаванню і ўмацаванню беларускага рэпертуару. Чаканне ад драматычнай трупы пра беларуса-рэвалюцыянера, змага, праўдзініка і творцу новага жыцця.

Завяршаецца работа з драматургам Аркандзем Маўзомам над драмай пра віцебскае падполле часоў вайны. Дыям абмяркоўвалі верыянт п'есы пад

умоўнай назваю «Месца дзённыя» — Віцебск.

Горкаўскія дні мы адзіным пастаюнкай «Зыкавак», дэволі радкім у рэпертуары нашых тэатраў творам. Калектыў прыхільна прыняў новую камедыю Дамітрыя Угромава «Званок у пустыню кветару».

Мы пачалі работы па вывучэнню Брэхта, бо вельмі пачасна адкрыць, нарэшце, брэхтэўскую старонку на беларускай сцэне. Паколькі наш тэатр мае ўжо традыцыйны паказу сімвалічнага відывішчаў, мы рэзаліваем, што зможам доць цікавую інтэрпрэтацыю «Трохграшовога оперы».

Сур'езная праблема — паліўненне і абнаўленне калектыву. Мы правялі конкурс-экзамен сярод артыстаў народнага тэатраў і самадзейнасці з мэтай стварэння дэпаможнаў ацэўскаю групу. Адабралі пакуль што пяць чалавек... са ста, якія экзаменаваліся. Выхаванне творчай змены — штодзённым клопат тэатра. Падтрымліваем сувязь з рэжысёрамі, якія не працуюць у нас у штаце, але цягнуць да мастацтва колапасаў.

Усё гэта — планы і зэдумы. А сёння віцебчане дадучь першую ацэнку спектаклю пра Рэвалюцыю, пра яе правядоры.

Я. САКАЛОУ.

ДЗЯКУЙ, ЗЯМЛЯКІ!

У вёсцы Ржаўка Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці 10 кастрычніка адбыўся мітынг. Нагадзіны, настаўнікі, вучні ўсхваляваны і цёпла гаварылі пра свайго земляка Янава Іванавіча Драйчука.

Якаў Іванавіч Драйчук, генерал-маёр авіяцыі ў адстаўцы, і яго жонка — Зінаіда Васільеўна таксама прысутнічалі на мітынгу.

За што ж нагадзіні так цёпла іх ша-нуець?

Ужо не першы год соды ў Ржаўку з Масквы прыбуваюць кантэйнеры з машыннымі грузам — кнігамі ў адрас вясковай бібліятэкі. Гэтыя кнігі набываюцца на асабісты зберажэнні Янава Іванавіча і яго жонкі. А калі кнігам стала цеша ў невялікай нагадзінай бібліятэцы, на бягучыя рахункі ад Я. Драйчука паступіла 6500 рублёў на будаўніцтва новага будынка бібліятэкі. У яго фондзе — 20 тысяч кніг.

У гонар адкрыцця новага будынка і адбыўся мітынг.

М. ДАНЦЫГ. «Беларусь — маці партызанская» (масла).

«МЕЛОДЫЯ» ПРОСІЦЬ ДАПАМОГІ

У Мінску, там, дзе Ленінскі праспект сустракаецца з вуліцаю Валдарскага, вяс немалая даганяе мелодыя: ішы раз вясёлыя, ішы раз сумныя. А насам на вас абрушваецца цэлая какафонія гукаў.

Калі лейсі, як кажуць, на гук, трапляеш у невялікі тупічок, у глыбокім тэле гасцінцы «Мінск». Над дзяржаўнага магазіна — шыльда: «Грампласцінкі».

Загядчыца Лідзія Сяргеўна Місінік занята: гаворыць з пакупніком, аматарам лёгкай музыкі, знаёміць яго з каталогам, называе аповішныя навіны, прыгаворыць пласцінкі. Нарэшце, яна вызвалілася. Прашу яе расказаць пра магазін «Мелодыя».

«МЕЛОДЫЯ» ПРОСІЦЬ ДАПАМОГІ

У Мінску, там, дзе Ленінскі праспект сустракаецца з вуліцаю Валдарскага, вяс немалая даганяе мелодыя: ішы раз вясёлыя, ішы раз сумныя. А насам на вас абрушваецца цэлая какафонія гукаў.

Калі лейсі, як кажуць, на гук, трапляеш у невялікі тупічок, у глыбокім тэле гасцінцы «Мінск». Над дзяржаўнага магазіна — шыльда: «Грампласцінкі».

Загядчыца Лідзія Сяргеўна Місінік занята: гаворыць з пакупніком, аматарам лёгкай музыкі, знаёміць яго з каталогам, называе аповішныя навіны, прыгаворыць пласцінкі. Нарэшце, яна вызвалілася. Прашу яе расказаць пра магазін «Мелодыя».

НОВЫ НАРОДНЫ

За дасягнутыя поспехі ў развіцці харавога мастацтва калегія Міністэрства культуры БССР прысудзіла ганаровае званне «Народны хор» самадзейнаму калектыву Рэспубліканскага Дома культуры професійна-тэхнічнай адукацыі.

Самадзейны калектыў створан у сакавіку 1964 года (кіраўнік — хормайстар Г. Ударуў).

За тры гады свайго дзейнасці хор дасягнуў вялікіх поспехаў. Ён падрыхтаваў тры самастойныя праграмы. У калектыва багаты і шыкавы рэпертуар. Гэта народныя, рэвалюцыйныя і сучасныя п'есы — беларускія, рускія, польскія. Шмат п'есень, якія выконвае хор, напісаны спецыяльна для яго. Вось некаторыя з іх: «Беларусь — родны край» А. Граса, «Полька працоўных рэзерваў» Д. Каміскага, «Прывітальная» М. Патрэніна, п'есні І. Кузняцова «Прысвя-

вае цяжка купіць «Апаніяна-тур» Бетховена або Першы канцэрт Чайкоўскага.

— І ўсё-такі, — прыгавор Лідзія Сяргеўна, — той, хто любіць музыку, знаходзіць тое, што яго цікавіць. За дзень у нас у магазіне бывае да тысячы чалавек. Часта прыходзіць замежныя турысты. Яны цікавіцца рускай класічнай і савецкай музыкой. Бываюць у нас у гасцяў беларускія кампазітары. Гаварымся мы нашымі пастаяннымі пакупнікмі, сабрамі магазіна. Вы пытаеце іх прозішчы? Не ведаю. Ведаю толькі імя і імя па бацьку ды якія пласцінкі любіць. Вось адзін з іх.

Адступленне трыце. Ля прылаўкі сьвет чалавек. Ён слухаў музыку і, завадалася, для яго больш нічога не існавала. Потым яго розаварыліся. Міхаіл Александровіч Бульбаў, газаварчыхай адтабачы Міністэрства сувязі, Музыкаю

захалапаецца з юнацтва. У магазіне «Мелодыя» бывае амаль кожны дзень. У яго калекцыі дзевяць опер — Чайкоўскай, Рубініцкай, Вердзі, Пучыні, Луска Бетховена, Шуберта, Брама, Зойра Міхаіл Александровіч і народныя п'есні. Сёння ён прайшоў у магазін, каб патопіць сваю калекцыю музыкаю Леара: абыякі, што дзікі з'яўца пласцінкі.

Больш мы не можам затрыміць Лідзію Сяргеўну. Сабралася шмат пакупнікоў і адзінае яе пачоўніце — Людміла Дзяліцка — ледзь паспявае адкаваць на шматлікіх пытанні і просьбы.

Але і так усё ясна. Нашаму гораду патрэбна вялікі, сучасны магазін «Мелодыя», і не на зедворчым мясці, а ў цэнтры. І абсталяваны яго трэба навейшай апаратурай. Ад тагата будучы выйгрышы ўсё.

І. ПІСЬМЕННАЯ.

ЗА ЧАЛАВЕКА І ЧАЛАВЕЧНАСЦЬ

Не памылкова, калі сказаць, што ў апошнія гады ўзрасла частацка цікавасць да філасофскай лірыкі, да паэзіі, якая кіравае і душой, і розумам. Мяркую і па сабе, і па іншых аматарах паэзіі. Гаворачы пра такую паэзію, перш за ўсё ўспамінаю творчасць аднаго з нашых таленавітых паэтаў Шымяна Панчанкі. Вершы яго, у прыватнасці тыя, што сабраны ў кніжку «Пры святле маладзёна», напісаны з вялікай і чыстай любоўю да Радзімы, да свайго народа, з цвёрдай партыйнай перакананасцю ў неперарывнасці нашых дзядаў. Над гэтымі вершамі, якія былі вершы-напісаны і штодзёны бой за чалавека, за чалавечнасць. Людзі могуць і павіны стаць лепшымі. — Кажа нам паэт, і яго перакананасць перадаецца нам, чытачам.

Гаворачы пра кніжку «Пры святле маладзёна», якая вылучана на атрыманне Дзяржаўнай прэміі нашай рэспублікі, хочацца цытаваць некаторыя вершы, бо ніводзіць з іх не пакінуў мяне раўнадзудным. Я не аднойчы перачытаў і «Край паэту», і «Чалавечнасць», і «Святло салоты», і «Родную мову», і «Паэму майго лесу», і «Асіравацкія падарожжы», і многія-многія іншыя. І ўсё ж для прыкладу хочацца нагадаць хоць адзін — «Францішкі» (прытым агаваўся, што гэта, пэўна, не самы моцны ў кнізе).

Францішкі старэнь не маюць права, І кожны там гадоў ні набліжаць, А нашы твары, як і нашы сны, Заўсёды будучы маладымі жыць.

Бо іх такім — з добра ўмешкай — Запомнілі гісторыю і час, І тыя помні юныя і чысты, Што ў сорак пятым абдымалі нас...

А хто не паспрыў людскому шчасцю, Каго і сёння гне хваліць і скаржы, Дык той не Францішкі, не нашай часці, А недзе акалячыся ў тылах.

Пра такія вершы можна толькі сказаць: сапраўдныя! Такія вершы, без сумнення, варты Дзяржаўнай прэміі БССР.

Л. БАЛДУЭУ, г. Светлагорск.

ПРАЦЯГ АДКРЫЦЦА

У кнізе «Сейбіты вечнага» Генадзь Кісялёў адкрыў шмат новага ў гісторыі Беларусі і яе культуры. Кніга вельмі жыва і цікава расказвае пра мужныя сродны нашай зямлі, удзельнікі народнага паўстання 1863 года, пра змагароў за беларускую дэмакратычную культуру, за роднае слова. Каліноўскі, Трусы, Багушэвіч, Дунін-Марцінкевіч

быццам ажылі — даследчык знайшоў шмат каштоўных звестак пра іх жыццё і дзейнасць. Разам з гісторыкам і літаратуразнаўцамі кніжку з прымесцамі прынялі і шырока чытаць, бо напісана яна жыва, цікава, гістарычныя звесткі і архіўныя пошукі не засушылі яе — наадварот, яны паддалі расказу даследчыка асабліва пераонаўчасць. Вобраз мінулага, кажучы словамі аўтара, пачынаў ззяць свежымі фарбамі, набываў новае жыццё.

Наступная кніга Г. Кісялёва — «3 думай пра Беларусь» — зноў расказвае пра гісторыю беларускай літаратуры і рэвалюцыйнага руху другой паловы XIX стагоддзя, а найбольш — пра паўстанне 1863 года. Асноўнае — жыццёліццё нацыянальнага героя беларускага народа Кастуся Каліноўскага. Вучоны на шырокім гістарычным матэрыяле ўпершыню хрысталагічна выкаля біяграфію выдатнага рэвалюцыянера. Перад нам паўстае вобраз чалавека выключнага сумлення, мужана грамадзяніна, народнага змагара.

Кісялёў расказаў і пра брава Герціна і Агарова — Фелікса Зяноўчана, земляка Кастуся Каліноўскага. Шмат цікавых фактаў пра Багушэвіча чыталі мы ў першай кнізе даследчыка. Намала новага знаходзім і ў другой.

Герой кнігі «3 думай пра Беларусь» — «сейбіты вечнага», патрыяты, змагары. Знаёмчыся з імі, мы ўвесь час знаходзім у атмасферы высакорства, адданасці Радзіме, чыстасці і сумленнасці.

Г. КАХАНОВСкі, супрацоўнік Мінскага абласнога краязнаўчага музея.

НЕСПАКОЙНАЯ ЦІШЫНЯ

Зборнік вершаў Анатоля Вярцінскага «Тры цішыні» уражвае глыбінёй думак і сілай паучучаў. Вершы яго вызначаюцца сапраўднай грамадзянскасцю. Паэт змагаецца за чыстасць і цэльнасць чалавечых адносін. Жаданае, каб «палі хутэй бар'еры глухой адчужанасці людской, неразумення і незалежнасці» — вынішалае і глыбока перакананае паучуць. Таму столькі запалаў у тых вершах паэта, дзе ён асуджае душэўную чарстванасць, абываюнасць, інертнасць, таму ва ўсхваляваным маналогу чуюцца няродна і сацыяльны інтанцыі (у вершах «Здарэнне ля шлагбаума», «Ода нітанцыі», «Абываюнасць»). Жывая вобразнасць, высокая мастацкая культура, самастойнасць паэтычнай думкі вызначаюць гэтую кніжку. Таму яна зацікавіла шырокае кола чытачоў, многія вершы з яе набылі напулярнасць.

Пад сэрцам планеты — трыбом з атамных бомб.

Пад сэрцам планеты — трыбом з атамных бомб. — піша А. Вярцінскі. Гэтыя радкі можна аднесці да ўсёй яго творчасці. Трыбом планеты — гэта трыбом паэта, яго неспакой.

В. СТАЛЯРОВА, студэнтка БДУ.

У ЛАБАРАТОРЫІ ПІСЬМЕННІКА

Кніжка Р. Шкрабы «Характары, стыль, дэталі» — добрая падмога нам, настаўнікам, на ўроках роднай літаратуры. У ёй — цікавыя і карысныя артыкулы пра пісьменніцкае майстэрства.

Мне вельмі спадабаўся ў кнізе артыкул пра раман І. Мележа «Людзі на балоце». Глыбока прааналізаваны ў гэтым рамане, крыйкі па-свойму тлумачыць сэнс і значэнне многіх сцэн і эпизодаў, тонка аналізуюць майстэрства раманіста, трапіна характарызава стварэння І. Мележа мастацкіх вобразаў.

Здавалася б, пра раман І. Мележа ўжо шмат напісана, і паўторы непажабныя. Але не! Перачытаўшы артыкул Р. Шкрабы, мы адначасна, што менавіта тут ўпершыню вызначана мастацкая «смысладча» сідэны вяселля. Аналіз чыткаў Ганьня, вытлумачэнне яе паводзінаў запамінаюцца асабліва: крыйкі з добрым разуменнем творчай манеры І. Мележа і мастацкай структуры рамана да перакананае тлумачэнне абставін ганілага жыцця. Ацэнка вобраза старэйшага сельсавета Дубадзела ў артыкуле сёння, пасля з'яўлення рамана «Падых навальніца», паказвае, наколькі прадбачлівым аказаўся крыйкі ў сваёй разважанні. Ненатуральны рэагентамі схільны былі думкі Дубадзела становіцца героем, алейнічым нагульнявым, а Р. Шкраба даў сваю ацэнку гэтай вобразу І. як аказалася, вельмі слушна.

У артыкулах «Дэталі і характары» і «Слова і стыль» крыйкі выяўляе тонкі эстэтычны густ, добрую эрудыцыю, вялікую любоў да мастацкага слова. Запамінаюцца яго заўвагі пра выдатнае таўлаўскае «Плугу вярнае крыйкі», разважанні пра ўзаемазвязь усіх кампанентаў

М. ЦІХАНЧУК, настаўнік.

ТАЛЕНТ ДАБРАТЫ

Памятаю, як у пачатку 1967 года ў зале бібліятэкі імя У. І. Леніна чытаў моладзі свае вершы Сяргей Грахоўскі:

...Мінаюць першыя трыголі — і вось ты бачыш з-пад руні, Як рабаўніцкія дарогі. Ва ўсе кіруны і бакі, І ты становішся упарцім, Нібы адна стаяць на старцы. А за спіной — сямнаццаць год... Вершы гучалі як мудрая размова старэйшага з новым пакаленнем. І юнакі і дзевушкі слухалі паэту з вялікай увагай і ўдзячнасцю.

Вершы С. Грахоўскага падабаюцца моладду (і не толькі моладду) чытаць, перш за ўсё, грамадзянскім зместам. Паэту хвалюе і хлеб, вырашчаны працывітымі рукамі хлебароба, і палаткі нафтагаза, і «вечны агонь, што не згасіць ніколі», і чыстае, вялікае каханне. Грымадская і маральна-этычная палаткі пісьменніка выяўляюцца ў яго жаданні добра і шчасця людзям, у свядзючым дабраце як духоўнай наштоўнасці, вельмі важнай для сучаснасці.

Усё прыходзіць, быццам дождж і вярнуць, — і боль, і злосьці, і дробныя брыда. А застаецца важным і галоўным і самы светлы талент — дабрата.

Мы ўдзячны паэту за яго чалавечнасць, шчырыя вершы, за натхнёную кніжку, у якой чуюцца выяўлены яго светлы талент.

І. САНКОВА, намеснік дырэктара Дзяржаўнага бібліятэчнага Цэнтра імя У. І. Леніна.

ШТО ЧЫТАЦЬ ПРА ТВОРЫ, ВЛУЧАНЫЯ НА ПРЭМІІ

- Мастацкі фільм «АЛЬПЫСКАЯ БАЛАДА» Ч. Айтматова. Штатаблічны з'ява. «Прада», 15 студзеня 1967. Т. Халопнікіна Дарогамі сямлі і толькі сямлі. «Советскі экран», № 9, 1966. В. Ільдарзев. Павінен быць чалавек шчаслівым. «Советскі экран», № 16, 1966. Р. Рацэль. Зрані поле барачы. «Літаратурная газета», 29 сакавіка 1966. Л. Заіржэўскі. Балада пра муніцыпальна. «Літаратурная газета», 22 сакавіка 1966. Л. Касынава. Альпскае балада. «Советскі экран», 7 мая 1966. В. Говар. На эмацыянальным фоне... «Літаратура і мастацтва», 24 мая 1966. В. Іванова. Любоў Румінаўца ў кнізе «Зрані» 1966—67. М. «Іскусства», 1967. Стар. 79—80. М. Кушніраў. Апіраваючы з'роблена. (Пра апэратары А. Зяноўчана). «Іскусства. інна», № 6, 1966.

Раману Сабаленку пасляўтра спаўняецца 60 гадоў. У сувязі з гадавінай і маштабнае праўненне Саюза пісьменнікаў Беларусі накіравала юбілейнае прывітанне, у янім гаворыцца: «Дарогі Раман Карпавіч! Сярдэчна вітаем Вас, нашага таварыша па працы на літаратурнай ніве, з 60-годдзем з дня Вашага нараджэння. Вы належыце да пакалення пісьменнікаў, якое пачынала свой шлях у літаратуру з сельнараўскіх допісаў. Потым Вы значны час выступалі ў друку як паэт — Ваши зборнікі паэзіі «3 родных крыніц» і «Малы эстафета» займаюць і сёння пачасна месца на паліцах бібліятэкі. Але найбольш поўна Ваш талент раскрыўся ў жанры прозы. Ваши кнігі — трылогія «Іду ў жыццё», апавесці «Ванітэнае ззяненне», «Незамужняя ўдава», зборнікі апавяданняў і мастацкіх карыкачэўнаў заслужылі папулярнасць і масавага чытача. Яны з'яўляюцца наштоўным укладам у скарбніцу сучаснай беларускай прозы. Мы вельмі Вас і як таланцівага публіцыста, які часта адрываецца на надзвычайным пытанні жыцця.

Ад усёй душы жадзем Вам, дарогі Раман Карпавіч, — вядомаму пісьменніку і маштабнаму таварышу, другу — здароўя, доўгіх год жыцця, новых творчых поспехаў.

Раман Сабаленка шмат гадоў працаваў у рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва», шчодра аддачы газэце свае сілы і талент. Калектыў рэдакцыі «Літма»

сэрдэчна вітае Рамана Карпавіча з шасцідзесцігоддзем з дня нараджэння, зчытыць яму ўсіго найлепшага.

ЗАЎЖДЫ У ДАРОЗЕ

А ДНА З КНІГ Рамана Сабаленкі называецца «Юнацтва ў дарозе». У вялікай дарозе, без прывалаў і дзіван, без спачынку на труднаму сэрцу, знаходзіцца і сам пісьменнік — нястомны шукальнік новых тэм і вобразаў, новых скарбаў народнай мовы. Калі б у дзень 60-годдзя аўтара сабраў лепшых яго героюў і даў кожнаму слова, мы пачулі б праўдзівыя расказы аб тым, які рэвалюцыя, Савецкая ўлада, сацыялізм перамянілі і быт, і свядомасць, і светаспрыманне людзей, зрабілі іх гаспадарамі свайго лесу, калектывістамі з шырокім дзяржаўным далагатам.

Многае мы расказаць героі пра сябе і сам Раман Сабаленка, які таксама абавязаны ўсім Карышчэўнаў, Камуністычнай партыі, членскі білет якой пісьменнік носяць іх сэрца. Дзесяць гадоў было маленькаму Раману, калі ў яго роднае Палессе з чырвонымі сцягамі, хвалючымі рэвалюцыйнымі песнямі, шумлівым сялянскім сходкам прышоў салыскі Крыйкі павіны, калі ў бацькавай хаце кватэравалі чырвоныя камаўдзіры, хлосчкі два ліі перамалявалі з гэтымі аркы пацеры маленькае фото Леніна. Не сніацца, каб ацэнка была адзінадунай: бацька нахваляў, а камаўдзіры знайшлі толькі прыблізна падобнасць.

То было, мабыць, першае павярненне, і маленькі мастак ішчэ не ведаў, што пройдуць гады і ён ужо не зможа жыць без штодзённых творчых пошукаў, да якіх крыйкі таксама будзе ставіцца па-рознаму — часам хваліць слабейшыя рэчы, а лепшыя прымаць з агаворкамі. Але да гэтага яшчэ трэба было напамінаць кавальскім молатам, вучыцца ў крыйкі-кажушчына галішчэ вострым і нажом ачынуць здружэнне і кыйкі і шкеле сялянскі моладзі Гомельскім педагогічным тэхнікуме.

А там першы прыняты да друку вершы, першае знаёмства з моладдзю, але ўжо вядомым і прызнаным паэтам Паўлюком Трусам, карэспандэнтка праца ў газетак, рэпартажы з будоўляў і маладых калгасцаў. Ну і, вядома, — яшчэ вершы, паэмы, нарысы, прысвечаныя ўдарным пятагодкам, сутычкі з перастрэчкамі, што падбіраліся і да маладога літаратура. У той гераічны і супрацьлічы час першай школы для маладых пісьменнікаў было жыццё, якое нахтыла веліччу сацыялістычных пераўтварэнняў, новымі далагатам, добрай школай і вучнем Рамана Сабаленка быў дбайным, удзячным, самакрытычным.

Мы гаварылі ўжо, што Раман Сабаленка пачынаў з паэзіі, вершаў. Лепшыя з іх былі сабраны ў кыйкі «3 родных крыніц», якая выйшла ў свет у 1950 годзе. Не кожнаму хапае прычынаў і шчырасці, каб з часам прызнацца самому сабе, што не ў абраным жанры ён здолее сказаць самабытнае слова. У Сабаленкі пераважыла схільнасць да эпічнай грунтоўнасці і ўсебакаваці характарысты, да тае аналітычнасці, якая найлічэй рэалізуецца ў прозе. Гэта засведчылі зборнікі апавяданняў «Жыццё вярнута» і таксама апавесці «Юнацтва ў дарозе», напісаны ў сталым узросце, калі пісьменнік сустрэнуў ужо сваё пяцідзесцігоддзе. Гэта былі прыкметныя ўдачы, і тады высьпела думка: «Я канчаткова пераканаўся, што проза — той жанр, якому я павінен аддаць усё свае творчыя сілы».

Пасля такога ўступлага слова можна паслухаць і героюў. Зраўнець іх агульную думку няцяжка: творы прахадных, напісаных без унутранай пагарбы, без акрэсленай ідэянай і эста-

этычнай задачы, у пісьменніку няма. Можна згаджацца ці не згаджацца з аўтарам у дэталю, але агульная накіраўна ў яго заўсёды адпавядае жыццёвай праўдзе ў шырокім разуменні слова. Гэта не праўда адзінавага факта, не корпане ў напаставаных быту, а глыбінная разведка галоўных тэндэнцый грамадскага развіцця, амаць рэнтгенаўскае на дэкладнае прадзвечнае чалавечых душ, каб найлічэй разгадаць іх дыялектыку, раскрийць іх багацце. Герой пахвердзіў б, што ледзь не ў кожнага з іх ёсць рэальныя пратанцы, знаёмства з якімі было зусім не шпачным. Многае падзнава асабытнікі перажыванніамі пісьменніка.

Першым выказаў бы такую думку майстар-вэтэран Мікіта Жаўнерка з апавесці «Блакітнае ззяненне». Ён мог бы падзнаваць пісьменніку за ўвагу да рабочага чалавека, за ўмненне знаходзіць у кыйкі нешта новае. Мікіта Жаўнерка ахвотна пацвердзіў, напрыклад, што Раман Сабаленка сваімі творамі даламагае маладым людзям выабраць жыццёвы шлях, не зятрымлівацца на раздарожжы, угадваць лепшы кірунак. А гэта вельмі важна для фарміравання новага чалавека, свядомата і актыўнага будаўніка камуністычнага грамадства. І вельмі добра, што героі адмаўляюцца ад лёгкага поспеху, узважваюць на плечы цяжкую ношу сваіх і чужых клопатаў. Сам Мікіта таксама не можа глядзець абываюнае, як маладая работніца Валя пакутуе праз сваю непрыстасаванасць да жыцця. Трэба часцей напамінаць такім людзям, што «лёгкага хлеба няма на свеце» — лёгкае хлеб з'яўляецца не сваімі рукамі, не сваёй таловай, хутка можа агорніць.

Было б што сказаць і героіам трылогіі «Іду ў жыццё», апавесці «Каралічы», «Незамужняя ўдава», «Лора», шматлікіх апавяданняў і нарысаў Рамана Сабаленкі. Людзі гэтыя заўжды знаходзяцца ў цэнтры важных падзей, Яны не шураюцца багачствам, трывог, самаахвярнасці. Журналіст Макар Шылянок з трылогіі «Іду ў жыццё» можа засведчыць, што аўтар пазчынуў яму многае з уласнай біяграфіі. Каралічы з аднайменнай апавесці не становіць адмаўляць, што яны і сапраўды прывыклі палітысцую абматцаць усё сваё і ўласнымі рукамі, прыбываць у гэтым і гэтак, аспярожна ацэньваць любую новую з'яву, каб часам не памылчылі ў выбары. А калі выбар зроблены, іх ужо не сабэш з праўдлівай дарогі. Да гэтай пароды нязломных чалавечых характараў ахотна далучаюцца і шчырасці, каб з часам прызнацца самому сабе, што не ў абраным жанры ён здолее сказаць самабытнае слова. У Сабаленкі пераважыла схільнасць да эпічнай грунтоўнасці і ўсебакаваці характарысты, да тае аналітычнасці, якая найлічэй рэалізуецца ў прозе. Гэта засведчылі зборнікі апавяданняў «Жыцце вярнута» і таксама апавесці «Юнацтва ў дарозе», напісаны ў сталым узросце, калі пісьменнік сустрэнуў ужо сваё пяцідзесцігоддзе. Гэта былі прыкметныя ўдачы, і тады высьпела думка: «Я канчаткова пераканаўся, што проза — той жанр, якому я павінен аддаць усё свае творчыя сілы».

Пасля такога ўступлага слова можна паслухаць і героюў. Зраўнець іх агульную думку няцяжка: творы прахадных, напісаных без унутранай пагарбы, без акрэсленай ідэянай і эста-

НОВАЯ ПЕРАКЛАДЫ СУЧАСНАЯ ПАЭЗІЯ ГДР

Як мы ведаем, у Беларусі праходзіць Дзякаў кнігі ГДР, прэсавыма 18-й сакавіце з дня стварэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. У дзяржаве нямецкіх рабочых і сялян вядоўчы твора беларускіх пісьменнікаў, беларусы чытаюць кнігі літаратураў ГДР. Творы нямецкіх пісьменнікаў у перакладах на беларускую мову часта друкуюцца ў нашым перыядычным друку. У будучым годзе выдавецтва «Беларусь» плануе выдасці зборнік сучаснай нямецкай паэзіі. Прапануем чытачам газэты падборку вершаў паэтаў ГДР.

- Еганэс БАБРОУСКІ фота, афіцеры маладыя людзі, ў новых мундырах, прыстойныя твары і выпраўі як мае быць. Франц ФІОМАН У доме фрау Труды Прышло дзіця да фрау Труды ў дом, бачыць: на лесвіцы чорны чалавек. Ого! Ды гэта ж кат у балахоне, крываваа скарэра ў яго. Не выдумляй, сказала фрау Труда, маўчы, малы, яшчэ ты не дарос, гэта добры мясцін на катпетыкі мне мясца сьнежата прынес. Прышло дзіця да фрау Труды зноў і толькі адчыніла дзверы ў дом, бачыць: сядзіць каля фрау Труды рагаты з капітамі і хвастом. Многа ты бачыш, сказала фрау Труда, не падабецца мне такая рэч, і, зрабіўшы з дзіцяці палеца, шпурнула яго ў печ. Пераклад Юры ГАРУКА. Манфрэд ШТРОЙБЕЛЬ СІЯНА УСПАМІНАЎ Іх расстралялі тут, пад гэтым мурам, Дзе зарэз сад дзіцячы «Новы свет». Ды позірк іх, праніклівы і хмуры, Праз мур да нас дайшоў, як запавет: — Не забывайце, хто спакойна ціпіў У сэрца нам, у нашы кулаккі. На вышчэрбленым тынку і на цэгле адбіліся іх цені на яскі. І тут на ім [дзія толькі не па Фрэйду, А ўжо ж ад вышчэрбленых тэйкоў!] узнік шпінет, намяляваны крыйкай дашкольным вундэркіндам мастаком. Навяніны дзіцячыя каракуні: страшдліва ў кепцы, ногі — два ласты, і наўскасці, як афарызм аваліцы, пяцятны пернік-поднік. ГЭТА ТЫП Пераклад Яэль СЕМЯКОНА, Курт ШТАЙНІГЕР Уэз БЕРГЕР ПЮДЗІ МЫ ЎСЕ Людзі мы ўсе; камені жыццёвыя нас чакаю, нібы цені вечар — дзя наступнага. Але, што нас вылучае з шэрагу забытых, гэта — урост дзясці на ценю распластанаму, ім бессмыротны, — як народ, так бессмыротны мы. З неба соцацка дагтуць слёзы, і зямля ўчарнела ў пасмах чаду. Толькі з попелу і спустажэння нас узніе ён да святла і даў, даў Ачыны матчыны ўноне, даў суцвету ад жыцця сігналы, словам даў іх перафардны сэнс. Лёс павінен я дзівіць з мінулым, як быліна я ў жыццёвым ветры. Скарыстаць сваё ўсё ў здохлым без наронаў, і адчай ніколі не душны мяне павесам ночы; я святлом сваю здаволю прагу — жыў, кахаў і перадаў жыццё. Пераклад Васілі СЕМУХІ, Курт ШТАЙНІГЕР ПЕРАЛЁТНЫЯ ПТУШКІ Лятуць над гарадамі, Птушыныя эскдрылілі, пасля сябе пакідаючы Лясы ў тумане і гнэды Лятуць з-пад улады віхураў. Разам з вывадан новым Род ляціць па-над белым светам, Праз лютыя чорныя моры, Дзе буюшчэ вароны бурны. А мора без канца І мора без канца, Моцныя крылы байцоў, Што ўлацоўца і падаюць, збітыя шквалам. Падаюць, І зноў ударамі вострых крылаў Уразаюцца ў неба. Наперадзе — бераг, яда І прытулак... Жалобнай станюцца крыйкі Але, збітыя шквалам, У соты раз узнімаюцца ў неба, У соты раз да жыцця перамагі. Пераклад Міколас НАВІЦКАГО. Патніца, 13 настрычніка 1967 г.

